

บทคัดย่อ

สุดยอดโบราณวัตถุหายาก ที่สูญหายไปจากความทรงจำ

ตลอดทศวรรษที่ผ่านมา คลังกลางพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมีหน้าที่หลักในการรวบรวม รวบรวมและเก็บรักษาโบราณวัตถุที่เป็นสมบัติของชาติ ปัจจุบันรวมทั้งสิ้น ๑๑๓,๘๔๙ รายการ หากจะคัดเลือกโบราณวัตถุจำนวนหนึ่งที่มีคุณค่าเป็นพิเศษทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภาษา ศาสนา ศิลปะ สอดคล้องกับหัวข้อหลัก “สุดยอดการค้นพบใหม่” ในทศวรรษที่ผ่านมาของกรมศิลปากร สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจึงกลั่นกรองโบราณวัตถุ จำนวน ๑๐ รายการ เพื่อนำเสนอการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับโบราณวัตถุที่หายากและสูญหายจากความทรงจำของคนไทย ในกิจกรรมการเสวนาวิชาการ เนื่องในสัปดาห์อนุรักษ์ไทย ประจำปี ๒๕๖๗ ประกอบด้วย

พระกริ่งบาแก้ง ศิลปะจีน พุทธศตวรรษที่ ๑๘ พบที่เขาค้อพนมบาแก้ง เมืองนครธม โดยสำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ เมืองฮานอย ให้มาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ มีรูปแบบเป็นพระเครื่องจำลองรูปพระโพธิ์ชยคุรุ และไม่ปิดฐานบรรจุเม็ดกริ่ง ซึ่งสมเด็จเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงวินิจฉัยว่าน่าจะเข้ามาจากประเทศจีน นับเป็นรูปแบบหายากและมีความพิเศษอย่างมาก

แผ่นอิฐมีจารึกคาถาเยธัมมา อักษรปัลลวะ กำหนดอายุพุทธศตวรรษที่ ๑๒ สันนิษฐานว่าใช้บรรจุวัตถุมงคลในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารศาสนสถานในวัฒนธรรมทวารวดี

จารึกลานทองอักษรโบราณ ๓ แผ่น ซึ่งบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญเกี่ยวกับชื่อบ้านนามเมืองโบราณว่า “เพชรบูรณ์” จารึกลานทองนี้ได้จากการขุดแต่งองค์เจดีย์ทรงดอกบัวตูมในพุทธศักราช ๒๕๑๐ ซึ่งเป็นลักษณะสถาปัตยกรรมที่นิยมสร้างขึ้นสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๒๐-๒๑

จิวรสีแก่นขนุน ๕ ชั้น เนื้อละเอียดผิวพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ กรมหลวงเทพหริรักษ์ เมื่อพุทธศักราช ๒๓๔๕ นับเป็นจิวรสำหรับใช้ครองผ้าจริง ซึ่งทอได้ถูกต้องตามพุทธวินัยที่มีความเก่าและสมบูรณ์ที่สุดแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

โคมเวียน ทำเป็นมณฑปทรงแปดเหลี่ยม และตัวโคมเขียนจิตรกรรมเวสสันดรชาดก เมื่อจุดไฟแล้วครอบนั้นหมุนได้ ใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่งสำหรับการบำเพ็ญพระราชกุศลเทศนามหาชาติภายในพระบรมมหาราชวัง

ย่ามหนังคุณภาพดีจากยุโรป ร้อยสายสะพายด้วยเกลียวเชือก ประทับลายดาราและพระปรมาภิไธยย่อ จปร. มีขนาดย่อม เป็นของขวัญพระราชทานแก่พระเถระผู้ใหญ่อนัมนิกาย

อานม้าประดับมุกเป็นงานประณีตศิลป์เทคนิคการประดับมุกฝีมือพระยาเพชรพิชัย (ทองจีน) บิดาเจ้าพระยาสุรบดีดินทรสุรินทรภักข์ (พร จารุจินดา) ทำให้บุตรของท่าน เนื่องในวันเกียรติยศฯ เมื่อใช้ประกอบกรแสดงขี้อำราชทวนถวายทอดพระเนตรหน้าพลับพลาในงานพระเมรุสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พ.ศ. ๒๔๒๔

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ สำหรับพระราชทานบำเหน็จความชอบแก่ผู้ไปราชการในการปราบฮ่อ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยว่าจ้างให้บริษัทปิกิรมแอนด์โก ผลิตภัณฑ์ประเทศเยอรมนี จำนวน ๕๐๐ เหรียญ นิยมเรียกกันว่า “เหรียญนักเลง”

เงินกระดาดหลวง ในสมัยรัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าฯ ให้บริษัทต่างประเทศผลิตและนำเข้ามา ซึ่งเตรียมกำหนดออกใช้ในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๖ (ร.ศ.๑๑๒) แต่เกิดกรณีพิพาทกับประเทศฝรั่งเศสก่อนด้วยปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นเหตุผลให้ต้องระงับการนำเงินกระดาดหลวงออกมาใช้ และต้องเผาทิ้งเกือบทั้งหมด

ฉลองพระองค์อย่างจำลองเงินสีขาวหรือเสื่อกุ่มเฮง ทำจากผ้าฝ้ายและกระดุมเปลือกหอย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยทรงอยู่เป็นครั้งคราว ปรากฏหลักฐานภาพถ่ายเก่าเมื่อคราวเสด็จประพาสต้น ครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๔๙) เป็นมรดกตกทอดของราชสกุลหนึ่งที่เคยถวายงานใกล้ชิด บอกเล่าว่าเป็นฉลองพระองค์ที่ทรงขณะรักษาอาการพระประชวร